

Arbetsmarknadsdepartementet

Övervakningskommittén för det nationella programmet för Europeiska socialfonden+ (ESF+)

Inför diskussion i övervakningskommittén den 7 mars 2024 om den framtida sammanhållningspolitiken med fokus på Europeiska socialfonden+ (ESF+)

Syfte och avgränsning

Utformningen av EU:s sammanhållningspolitik, inklusive Europeiska socialfonden, diskuteras inför varje ny programperiod. Inför nästa programperiod kommer en rad faktorer som rör EU:s framtid sannolikt att på ett eller annat sätt påverka utformningen av sammanhållningspolitiken och dess fonder. Europeiska kommissionen väntas presentera förslag om sammanhållningspolitiken för programperioden efter 2027 senast den 30 juni 2025, i anslutning till sitt förslag om den fleråriga budgetramen (långtidsbudgeten).

Som Arbetsmarknadsdepartementet informerade om på övervakningskommitténs möte den 6 december 2023 avser Regeringskansliet att anordna diskussioner om den framtida sammanhållningspolitiken i övervakningskommittéerna för programmen för ESF+, Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) och Fonden för en rättvis omställning (FRO).

För ESF+ planerar Arbetsmarknadsdepartementet anordna en diskussion på övervakningskommitténs möte den 7 mars 2024 och denna PM utgör ett underlag inför den diskussionen. Syftet är att vid detta tillfälle hämta in de olika aktörernas synpunkter inför de fortsatta diskussionerna på EU-nivå. Övervakningskommittén har visserligen ingen formell roll vad gäller framtida utformning av ESF+ men genom kommittén kan en bredd av aktörer nås.

Frågor som handlar om den svenska organiseringen av fonderna, som för närvarande analyseras av Utredningen om hantering av EU-medel (Fi 2021:10), kommer däremot inte att vara i fokus för diskussionen.

Bakgrund om ESF+ och diskussioner om den framtida sammanhållningspolitiken

Kort om ESF+

ESF är en av fonderna inom EU:s sammanhållningspolitik och den har funnits sedan Romfördraget 1957. Fondens rättsliga grund finns numera i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Sedan programperioden 2021–2027 består ESF+ av en sammanslagning av Europeiska socialfonden, Sysselsättningsinitiativet för unga, Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (Fead) och EU:s program för sysselsättning och social innovation (EaSI). Den totala budgeten för ESF+ uppgår till drygt 99 miljarder euro.

ESF+ stödjer investeringar i människor inom politikområdena sysselsättning, utbildning och social inkludering, vilket ska bidra till ekonomisk, territoriell och social sammanhållning i enlighet med fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Mer fakta om ESF+ finns bl.a. på Europeiska kommissionens webbplats¹ och på Europaparlaments webbplats².

Diskussioner mellan medlemsstaterna i rådet

EU:s framtida sammanhållningspolitik efter 2027 har diskuterats mellan medlemsstaterna, både på arbetsgruppsnivå (rådets arbetsgrupp för strukturåtgärder och de yttersta randområdena) och i ministerrådet (Allmänna rådet (sammanhållningspolitik)), under de senaste åren. Frågan diskuterades bl.a. vid ministermötet den 30 november 2023 och senast vid det informella ministermötet den 5–6 februari 2024. Vid några möten har också förhållandet mellan sammanhållningspolitiken och Faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF), som utgör en del av EU:s tillfälliga återhämtningsinstrument, *Next Generation EU*, avhandlats.

¹ Europeiska kommissionen [European Social Fund Plus \(ESF+\) - Employment, Social Affairs & Inclusion - European Commission \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/eu-external-communication/en/press-releases/2023/11/30/esf-plus-employment-social-affairs-inclusion)

²² Europaparlamentet [Europeiska socialfonden Plus | Faktablad om Europeiska unionen | Europaparlamentet](https://www.europarl.europa.eu/press-room/en/infographic/european-social-fund-plus)

Inför formella möten i ministerrådet överlägger regeringen med riksdagens EU-nämnd om den svenska ståndpunkten. Vid överläggningen med EU-nämnden inför mötet i Allmänna rådet (sammanhållningspolitik) den 30 november 2023 fick regeringen stöd för följande ståndpunkt.

Regeringen anser att programmen inom sammanhållningspolitiken har möjlighet att bidra till återhämtning, konkurrenskraftig hållbarhet, grön och digital omställning, motståndskraft och ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, samtidigt som det kan finnas utmaningar med att hantera en rad nya EU-instrument. Regeringen anser att sammanhållningspolitiken ska vara en långsiktig politik som syftar till att stödja regionernas tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning. För regeringen är det viktigt att insatserna bidrar till ett grönt, hållbart, socialt och mer innovativt Europa. De insatser som görs ska vara innovativa och ha högt EU-mervärde.

Regeringen anser att förhandlingen om sammanhållningspolitikens framtida utformning ska ske inom ramen för förhandlingarna för nästa fleråriga budgetram. I förhandlingarna om den strategiska agendan har Sverige redan indikerat att den aviserade utvidgningen av unionen kommer att påverka politikområden och kräva reform av de mest budgetintensiva, till exempel sammanhållning³.

På mötet i Allmänna rådet (sammanhållningspolitik) den 30 november 2023 antogs rådets slutsatser om den framtida sammanhållningspolitiken⁴. I slutsatserna konstateras bl.a. att sammanhållningspolitikens mål fortsatt måste vara att främja en harmonisk utveckling i hela unionen och stärka dess ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållning, men att det är en långsiktig politik och inte ett krisinstrument.

Diskussionerna om den framtida sammanhållningspolitiken kommer att fortsätta under det nuvarande belgiska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd.

Högnivågrupp under Europeiska kommissionen och den nionde sammanhållningsrapporten

Elisa Ferreira, ansvarig EU-kommissionär för sammanhållning och reformer, har bildat en högnivågrupp som ska reflektera över

³ Kommenterad dagordning inför möte i Allmänna rådet (sammanhållningspolitik) 30 november 2023 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/bilaga-till-dokument-fran-eu-namnden/gac-sam-kommenterad-dagordning-30-nov_hb0n4f35da/

⁴ Rådets slutsatser om sammanhållningspolitikens framtid, 30 november 2023 <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16230-2023-INIT/sv/pdf>

sammanhållningspolitikens framtida roll och uppgifter. Gruppen, som leds av José Andrés Rodríguez-Pose, professor vid London School of Economics, presenterar en rapport med slutsatser och rekommendationer den 20 februari 2024⁵. Gruppens slutsatser och rekommendationer kommer att utgöra ett underlag inför kommissionens nionde sammanhållningsrapport som väntas presenteras i slutet av mars 2024. Rapporten kommer att diskuteras på Sammanhållningsforum, ett högnivåmöte, som kommissionen anordnar i Bryssel den 11–12 april 2024.

EU:s framtid och den strategiska agendan 2024–2029

Diskussionen om hur den framtida sammanhållningspolitiken kommer också att påverkas av diskussionen om EU:s framtid. Som kommissionens ordförande Ursula von der Leyen aviserade i sitt tal om tillståndet i unionen den 13 september 2023 kommer kan bl.a. politikområden och EU:s budget att behöva anpassas till en framtida utvidgning av EU⁶.

Vid Europeiska rådet i juni 2024 väntas EU:s stats- och regeringschefer anta den strategiska agendan 2024–2029. I den strategiska agendan fastställs EU:s riktlinjer och mål för de kommande åren.

Europaparlamentsvalet i juni 2023 och tillsättningen av en ny kommission under hösten 2024 kan också påverka utformningen av den framtida sammanhållningspolitiken.

Diskussioner i ESF+-kommittén

Som Arbetsmarknadsdepartementet informerade om på övervakningskommitténs möte den 6 december 2023 anordnade Europeiska kommissionen (Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och inkludering, DG EMPL) en första diskussion om den framtida sammanhållningspolitiken, med fokus på ESF+, på det tekniska arbetsgruppsmötet för ESF+ (delad förvaltning) i ESF+-kommittén den 23–24 oktober 2023. På det tekniska arbetsgruppsmötet den 4–5 december 2023 enades arbetsgruppen om att ESF+-kommittén bör ta fram ett yttrande om ESF+ efter programperioden 2027. Målsättningen är att kommittén ska anta yttrandet under det ungerska ordförandeskapet hösten 2024.

⁵ Europeiska kommissionen [Inforegio - The future of Cohesion Policy \(europa.eu\)](https://europa.eu/inforegio).

⁶ Europeiska kommissionen [Tillståndet i unionen - Europeiska kommissionen \(europa.eu\)](https://europa.eu/tillstandet-i-unionen)

Diskussionen på övervakningskommittén

På mötet den 7 mars 2024 kommer ledamöterna i övervakningskommittén att få möjlighet att lämna synpunkter på utformningen av den framtida sammanhållningspolitiken med fokus på ESF+. Här nedan finns några vägledande, men inte uttömmande, frågor inför diskussionen.

Vilka utmaningar på EU-nivå och i medlemsstaterna är det mest angeläget att ESF+ bidrar till att hantera?

Hur kan EU-medlen från ESF+ bäst komplettera de insatser som redan görs i medlemsstaterna, exempelvis arbetsmarknadspolitiken i Sverige?

Hur kan genomförandet av ESF+ förenklas i framtiden?